

OPINIA

organizațiilor semnatare cu privire la proiectul de lege nr. 439 din 24.11.2016

Data: 12 decembrie 2016

Adresată: Comisiei Juridice, numiri și imunități, E-mail: cji@parlament.md

Subiectul: privind avizarea proiectului de lege nr. 439 din 24.11.2016 pentru modificarea articolului 29¹ din Codul electoral al Republicii Moldova nr.1381-XIII din 21.11.1997, elaborat de către deputatul în Parlamentul Republicii Moldova, Țurcan Vladimir (în continuare, „proiectul de lege nr. 439”)¹

Persoană de contact: Pavel Postica, director de program, Asociația Promo-LEX, telefon: 069165154, E-mail: postica_pavel@yahoo.com

Doamnei Raisa Apolschii
Președinta Comisiei parlamentare
Comisia juridică, numiri și imunități

Prin proiectul de lege nr. 439 deputatul Vladimir Țurcan propune modificarea art. 29¹ din Codul Electoral, care reglementează constituirea și funcționarea secțiilor de votare de peste hotare. Potrivit redacției actuale a articolului, numărul secțiilor de votare de peste hotare se determină în funcție de numărul de persoane înregistrate prealabil și rezultatele scrutinului precedent. Noua redacție a articolului obligă autoritățile să deschidă secții de votare peste hotare proporțional numărului cetățenilor aflați în țara de referință, conform datelor deținute de MAEIE.

Organizațiile semnatare nu susțin această inițiativă din mai multe considerente. Datele oficiale deținute de MAEIE, recepționate de la misiunile diplomatice și oficiile consulare obținute de la autoritățile statelor-gazde² nu pot fi utilizate în calitate de temelie legală în vederea determinării numărului de secții de votare deschise peste hotare, din următoarele motive:

- mecanismul de elaborare a datelor statistice nu este unul transparent;
- datele finale se constituie din informații prezentate de autoritățile altor state, ale căror veridicitate nu poate fi verificată decât către instituțiile responsabile din Republica Moldova;
- statele prevăd reguli și termene diferite pentru înregistrarea temporară a străinilor. Astfel, informația prezentată de autoritățile statelor privind numărul de cetățeni moldoveni stabiliți în statele respective va fi una distorsionată;
- stabilirea datelor generate de alte state drept unicul criteriu pentru deschiderea secțiilor de votare peste hotarele țării reprezintă o limitare benevolă a suveranității statului și o acceptare a imixtiunii indirecte a altor state în procesul electoral.
- nu putem exclude ipoteza că nu toate statele vor fi dispuse să ofere informația despre numărul cetățenilor moldoveni aflați pe teritoriul său;
- acesta nu este un criteriu neutru, ci dimpotrivă – politizat. Datele sunt colectate de către MAEIE, respectiv Guvernul Republicii Moldova, care reprezintă emanația politică a majorității parlamentare. Opoziția politică nu participă la luarea deciziilor în cadrul acestui mecanism;
- datele oferite de MAEIE, în foarte multe cazuri, sunt irelevante din punctul de vedere al determinării numărului de secții de votare și a numărului de alegători, deoarece nu reflectă numărul real de cetățeni aflați în țara respectivă (de exemplu):

¹ <http://parlament.md/ProcesulLegislativ/Proiectedeactelegislative/tabid/61/LegislativId/3489/language/ro-RO/Default.aspx>.

² <http://socialistii.md/igor-dodon-cere-deschiderea-a-159-sectii-de-votare-in-rusia/>.

Statul	Numărul de cetățeni RM, conform datelor MAEIE	Numărul de alegători, alegeri parlamentare 2014	Numărul de alegători, alegeri prezidențiale 2016, turul I	Numărul de alegători, alegeri prezidențiale 2016, turul II
Belgia	1,364	1,163	1,419	2,995
Belarus	3,481	107	71	116
Irlanda	728	1,467	2,079	3,000

Chiar dacă inițiativa legislativă nu este reușită, art. 29¹ din Codul Electoral urmează a fi modificat pentru a exclude situațiile în care cetățenii de peste hotare nu își pot exercita dreptul la vot. În opinia organizațiilor semnatare, alineatul (3) din articolul 29¹ ar urma să fie expus în următoarea redacție:

"(3) În afară de secțiile de votare prevăzute la alin. (2), vor fi organizate, cu acordul autorităților competente ale țării respective, secții de votare și în alte localități. Secțiile de votare din străinătate sunt constituite de către Comisia Electorală Centrală în baza numărului alegătorilor care au participat la scrutinul precedent, a datelor statistice din Registrul de stat al populației referitor la cetățenii Republicii Moldova plecați peste hotare la loc permanent de trai și a înregistrării prealabile a cetățenilor aflați în străinătate. În procesul de organizare și desfășurare a alegerilor peste hotarele Republicii Moldova, Comisia Electorală Centrală va colabora cu Guvernul Republicii Moldova, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, misiunile diplomatice și oficiile consulare din statele respective."

Prin redacția dată, se vine cu două elemente de noutate.

În primul rând, propunem un nou concept de distribuție a atribuțiilor instituțiilor statului implicate în procesul de organizare și desfășurare a scrutinelor electorale. Astfel, la capitolul stabilirii numărului de secții peste hotarele țării, Asociația propune ca direcția decizională Guvern/MAEIE – CEC să fie una diametral opusă. Or, dată fiind reprezentarea proporțională a tuturor forțelor politice în Comisie, aceasta ar putea asigura un proces echidistant, transparent și mai puțin politizat al determinării numărului de secții care urmează a fi deschise peste hotare, al distribuției pe țări a acestora și al determinării numărului de buletine repartizate secțiilor. La rândul lor, Guvernul și MAEIE ar urma să îndeplinească un rol de execuție în acest proces și să asigure buna realizare a deciziilor CEC, luate evident, în strictă conformitate cu criteriile prevăzute de Codul electoral. Suplimentar, atât Guvernul cât și MAEIE vor pune la dispoziția CEC informațiile solicitate relevante asigurării proceselor electorale în afara țării.

În al doilea rând, considerăm că drept temei legal pentru identificarea numărului și geografiei de repartizare a secțiilor de votare trebuie să fie trei indicatori:

- numărul alegătorilor care au participat la scrutinul precedent;
- datele statistice din Registrul de stat al populației referitor la cetățenii Republicii Moldova plecați peste hotare la loc permanent de trai;
- înregistrarea prealabilă a cetățenilor aflați în străinătate.

Elementul de noutate se referă la datele statistice din Registrul de stat al populației referitor la cetățenii Republicii Moldova plecați peste hotare la loc permanent de trai³. Considerăm absolut necesar de a ține cont de dreptul la vot a cetățenilor ce oficial și-au schimbat locul permanent de trai. În opinia noastră, este obligatoriu ca acești cetățeni ai Republicii Moldova să fie introduși în listele electorale de bază ale secțiilor de votare deschise peste hotare.

Suntem de părere că temeiurile prezentate corespund unor astfel de criterii fundamentale pentru asigurarea integrității procedurilor electorale ca: relevanță, imparțialitate și transparență.

³ <http://www.registru.md/date-statistice/referitor-la-cetatenii-rm-plecati-pest-hotare-la-loc-permanent-de-trai>

În plus la cele expuse pe marginea conținutului articolului 29¹ din Codul electoral al Republicii Moldova, organizațiile semnatare vin cu câteva propuneri.

Ca rezultat al creșterii numărului de alegători de peste hotare la ultimele scrutine electorale, precum și al majorării potențialului de vot al diasporei, în rezultatul proceselor continue de emigrare, propunem ca secțiile de votare extrateritoriale să se refere la o circumscripție electorală aparte. Este necesar să fie constituit un Consiliu Electoral de Circumscripție Electorală responsabil de desfășurarea votării peste hotarele Republicii Moldova. În acest sens, urmează a fi modificate prevederile articolului 27 din Codul electoral.

Organizațiile semnatare, în perspectiva următoarelor alegeri prezidențiale și parlamentare, consideră necesară de a sigura posibilitatea cetățenilor Republicii Moldova de peste hotare de a semna în listele de subscripție pentru susținerea candidaților desemnați. Crearea unei circumscripții separate pentru alegătorii de peste hotare ar fi un prim pas în acest sens. Al doilea pas se referă la excluderea necesității autentificării listelor de subscripție de către autoritățile publice locale în cazul scrutinelor naționale. De exemplu, la verificarea semnăturilor de subscripție de către Comisia Electorală Centrală s-a depistat că cea mai răspândită cauză de anulare a semnăturilor se referă la identificarea semnăturilor aparținând persoanelor care nu au domiciliu pe teritoriul respectiv (8652 de situații). În același timp, atenționăm că nu există nici o listă cu mențiunea conducătorului APL despre liste de subscripție completate cu erori. În condițiile acestea, deducem irelevanța procedurii, anume pentru scrutinele naționale.

Considerăm absolut necesară majorarea numărului de buletine de vot ce pot fi remise secțiilor de votare constituite peste hotare. Numărul limită de 3,000 de buletine de vot prevăzut acum de Codul electoral pare să fie unul care nu reflectă posibilitățile maxime de procesare a unei secții de votare. De exemplu, în una din secțiile de votare deschise în anul 2016 la Londra buletinele de vot s-au epuizat în jurul orei 14.00, peste 7 ore de la deschidere, și cu 7 ore până la închiderea secției. Acest fapt confirmă că, în mod rezonabil, o secție de vot bine organizată poate procesa până la 6,000 de buletine de vot. Propunem substituirea cifrei „3000” din art. 49 alineatul (3) din Codul electoral cu cifra „6000”.

De asemenea, solicităm autorităților publice și celor electorale de a se decide și de a se expune în mod prealabil asupra posibilităților și oportunităților de utilizare a votului electronic la următoarele scrutine naționale, așa cum este stipulat în Planul Strategic al CEC pentru anii 2016-2019. Considerăm că astfel de mecanisme alternative de exercitare a dreptului de a alege, vor crește gradul de accesibilitate a procedurilor de vot pentru cetățenii Republicii Moldova aflați în ziua votării peste hotare sau nu se vor putea deplasa la secția de votare.

Organizațiile semnatare, în calitate de părți interesate, în temeiul articolului 11, aliniatul (2) și aliniatul (2¹) al Legii privind transparența în procesul decizional, și în corespundere cu prevederile statutare propun inițierea consultațiilor publice și își manifestă disponibilitatea de a participa și prezenta recomandările pe marginea proiectului de lege vizat.

Prin prezenta, solicităm să fim informați cu privire la rezultatul examinării solicitărilor și recomandărilor expuse.

Organizațiile semnatare:

1. Asociația Promo-LEX;
2. Centrul de Resurse Juridice din Moldova (CRJM);
3. Asociația pentru Democrație Participativă ADEPT
4. Centrul de Analiză și Evaluare a Reformelor (CAER)